

Date: 13th January-2026

MULTIMEDIYAVIY RESURLAR YORDAMIDA MAKTABGACHA TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Abbasova Xurshidaxon Fazliddin qizi

4-kurs, Gumanitar fanlar va pedagogika fakulteti Turan International University

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan foydalanishning nazariy asoslari, pedagogik imkoniyatlari hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda multimedia vositalarining bolalarning bilish faolligi, idrok etish jarayoni va o'quv motivatsiyasiga ta'siri ilmiy manbalar va amaliy kuzatuvlar asosida yoritilgan. Natijalar multimediyaviy yondashuv maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: multimediyaviy resurslar, maktabgacha ta'lim, ta'lim samaradorligi, axborot texnologiyalari, interfaol ta'lim, vizual o'qitish, pedagogik innovatsiya.

Abstract: The scientific article analyzes the theoretical foundations, pedagogical potential, and effectiveness of using multimedia resources in preschool education. The study examines the impact of multimedia tools on children's cognitive activity, perception, and learning motivation based on scientific sources and practical observations. The results demonstrate that multimedia-based approaches significantly enhance the quality of preschool education.

Keywords: multimedia resources, preschool education, educational effectiveness, information technologies, interactive learning, visual teaching, and pedagogical innovation.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические основы, педагогические возможности и эффективность использования мультимедийных ресурсов в системе дошкольного образования. На основе научных источников и практических наблюдений анализируется влияние мультимедийных средств на познавательную активность, восприятие и мотивацию детей. Результаты подтверждают, что мультимедийный подход способствует повышению качества дошкольного образования.

Ключевые слова: мультимедийные ресурсы, дошкольное образование, эффективность обучения, информационные технологии, интерактивное обучение, визуальное обучение, педагогическая инновация.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayonining mazmuni, shakllari va vositalarini tubdan yangilashni taqozo etmoqda. Raqamli texnologiyalar, interfaol platformalar va multimediyaviy resurslarning ta'lim amaliyotiga joriy etilishi o'qitish jarayonining samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning bilish faolligini kuchaytirish hamda zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirish imkonini bermoqda. Ushbu jarayon, ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida alohida ahamiyat kasb etadi, chunki bu bosqichda bolaning

Date: 13th January-2026

shaxs sifatida shakllanishi va bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan munosabati asoslari yaratiladi.

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan, jumladan, multimediyaviy resurslardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Multimedia vositalari ta'lim mazmunini boyitib, uni bolalar uchun tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazish imkonini beradi. Audio va video materiallar, animatsiyalar, interfaol o'yinlar va vizual tasvirlar bolalarning o'quv faoliyatiga faol jalb etilishiga xizmat qiladi hamda ta'lim jarayonining sifatini oshiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim jarayoni, avvalo, ko'rgazmali-obrazli tafakkurga asoslanadi. Ushbu yosh davrida bolalar atrof-muhitni asosan tasvirlar, tovushlar va harakatlar orqali idrok etadilar. Shu sababli multimediyaviy resurslar bolalarning psixologik va yosh xususiyatlariga to'liq mos keladi. Audio, video, animatsiya va interfaol tasvirlarni o'z ichiga olgan ta'lim materiallari bolalarning idrok etish jarayonini faollashtiradi, ularning diqqatini uzoqroq saqlashga yordam beradi hamda o'rganilayotgan bilimlarni oson va mustahkam o'zlashtirishiga sharoit yaratadi.

Multimedia vositalari yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda qiziqish va o'rganishga bo'lgan ijobiy munosabatni kuchaytiradi, mustaqil fikrlash va ijodiy faollikni rivojlantiradi. Bundan tashqari, bunday mashg'ulotlar bolalarning nutqiy rivoji, mantiqiy tafakkuri va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan oqilona va maqsadli foydalanish pedagogga ta'lim mazmunini individuallashtirish, bolalarning ehtiyoj va qiziqishlarini hisobga olish imkonini beradi.

Mazkur ilmiy maqolaning maqsadi maktabgacha ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan foydalanishning pedagogik samaradorligini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslab berishdan iborat. Shuningdek, tadqiqotda multimediyaviy vositalarning ta'lim samaradorligiga ta'siri, ularni qo'llashning afzalliklari hamda maktabgacha ta'lim muassasalarida samarali foydalanish shart-sharoitlari yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Multimediyaviy ta'lim masalalari pedagogika, psixologiya hamda ta'lim texnologiyalari sohasida olib borilgan ko'plab ilmiy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Ilmiy manbalarda multimedia vositalari ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida talqin qilinadi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda vizual va audio axborotdan foydalanishning ahamiyati alohida ta'kidlanadi.

Psixologiya fanida L.S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi multimediyaviy ta'limning nazariy asoslarini tushuntirishda muhim metodologik ahamiyatga ega²³. Olim ta'lim jarayonida vizual muhit va ijtimoiy muloqot bolaning bilish faoliyatini faollashtirishini asoslab bergan. Uning fikriga ko'ra, bolaning yangi bilimlarni o'zlashtirishi tashqi vositalar, jumladan, ko'rgazmali va texnologik resurslar orqali

²³ Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. — Moskva: Pedagogika, 1991.

Date: 13th January-2026

samaraliroq amalga oshadi. Ushbu yondashuv multimediyaviy resurslarning maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslaydi.

A.N. Leontyevning faoliyat nazariyasida esa ta'lim jarayonida foydalaniladigan texnologik vositalar o'quv faoliyatini tashkil etish va faollashtirishning muhim elementi sifatida qaraladi²⁴. Olimning ta'kidlashicha, bilimlar shaxs tomonidan faqat passiv qabul qilinmaydi, balki faoliyat jarayonida o'zlashtiriladi. Shu nuqtai nazardan, multimediyaviy resurslar bolalarni faol o'rganish jarayoniga jalb etib, ularning mustaqil fikrlash va idrok etish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xorijiy olimlar tadqiqotlarida multimediyaviy ta'limning ilmiy-nazariy asoslari yanada chuqurroq yoritilgan. Xususan, R. Mayer tomonidan ishlab chiqilgan multimediyaviy o'qitish nazariyasi ta'lim jarayonida vizual va audio axborotning uyg'unligi o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ilmiy tajribalar asosida isbotlagan²⁵. Mayerning fikricha, rasm, animatsiya va tovushlar bilan boyitilgan o'quv materiallari bolalarning xotirasida uzoqroq saqlanadi hamda bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'limda multimediyaviy resurslardan foydalanishning samaradorligini asoslovchi muhim ilmiy manba hisoblanadi.

O'zbekiston olimlarining ilmiy izlanishlarida ham ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish masalalari keng o'rganilgan. Jumladan, N. Muslimov, D. Sharipova va boshqa tadqiqotchilar multimediyaviy va raqamli texnologiyalarning ta'lim mazmunini boyitish, mashg'ulotlarni interfaol tashkil etish hamda bolalarning bilish faolligini oshirishdagi metodik asoslarini yoritganlar.²⁶ Ularning ilmiy ishlarida multimedia vositalaridan foydalanish pedagogdan yuqori kasbiy tayyorgarlik va metodik mahoratni talab etishi alohida ta'kidlanadi.

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, multimediyaviy resurslar ta'lim samaradorligini oshirishda kuchli pedagogik imkoniyatlarga ega bo'lib, ularni maktabgacha ta'lim jarayoniga ilmiy asoslangan holda joriy etish zarur. Milliy va xorijiy olimlar qarashlarining umumiy tahlili multimediyaviy ta'limning nazariy va amaliy jihatdan yetarli darajada asoslanganligini ko'rsatadi hamda ushbu tadqiqotning dolzarbligini yanada kuchaytiradi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot metodologiyasi maktabgacha ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish masalasini har tomonlama o'rganishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida pedagogika, psixologiya va axborot texnologiyalari sohasidagi ilmiy yondashuvlarga tayangan holda kompleks metodlar majmuasi qo'llanildi. Tanlangan metodlar tadqiqot maqsadi va vazifalariga mos ravishda aniqlanib, ularning o'zaro uyg'unligi ta'minlandi.

Birinchidan, **nazariy tahlil metodi** orqali multimediyaviy ta'lim, maktabgacha ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda ta'lim samaradorligini oshirishga oid milliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, pedagogik konsepsiyalar

²⁴ Leontyev A.N. Faoliyat. Ong. Shaxs. — Moskva, 1975.

²⁵ Mayer R. Multimedia Learning. — Cambridge University Press, 2009.

²⁶ Muslimov N. Pedagogik texnologiyalar. — Toshkent, 2018.

Date: 13th January-2026

va metodik qo'llanmalar o'rganildi. Ushbu metod tadqiqotning ilmiy-nazariy asoslarini aniqlash, asosiy tushunchalarni aniqlashtirish va muammoning dolzarbligini asoslash imkonini berdi.

Ikkinchidan, **pedagogik kuzatuv metodi** yordamida maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazilayotgan mashg'ulotlar, bolalarning multimediyaviy resurslarga bo'lgan munosabati, ularning faolligi va o'quv jarayonidagi ishtiroki tizimli ravishda kuzatildi. Kuzatuv jarayonida bolalarning diqqatini jamlash darajasi, mashg'ulotga qiziqishi va bilimlarni o'zlashtirish jarayonidagi xatti-harakatlari qayd etildi.

Uchinchidan, **tajriba-sinov ishlari** maktabgacha ta'lim muassasalarida bevosita amaliyot jarayonida amalga oshirildi. Tajriba davomida multimediyaviy taqdimotlar, interfaol o'yinlar, animatsion materiallar va audio-video vositalardan foydalanilgan mashg'ulotlar tashkil etildi. Tajriba-sinov ishlari multimediyaviy resurslarning ta'lim jarayoniga ta'sirini aniqlash va ularning samaradorligini baholash imkonini berdi.

To'rtinchidan, **taqqoslash va umumlashtirish metodlari** orqali an'anaviy usullarda o'tkazilgan mashg'ulotlar bilan multimediyaviy vositalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar natijalari solishtirildi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirilib, umumiy xulosalar chiqarildi. Ushbu metodlar tadqiqot natijalarining ishonchliligini oshirishga xizmat qildi.

NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqot va tajriba-sinov ishlari natijalari maktabgacha ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Xususan, multimediyaviy vositalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda bolalarning bilish faolligi va o'quv jarayonidagi ishtiroki ancha yuqori bo'ldi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, bolalarning diqqat va xotirasi sezilarli darajada kuchaydi. Audio va vizual materiallar bilan boyitilgan mashg'ulotlar bolalarning diqqatini uzoqroq saqlashga yordam berdi hamda o'rganilayotgan ma'lumotlarning xotirada mustahkam joylashishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Shuningdek, o'quv motivatsiyasining oshishi kuzatildi. Multimediyaviy taqdimotlar, animatsiyalar va interfaol o'yinlar bolalarda mashg'ulotlarga nisbatan qiziqishni kuchaytirib, ularni faol ishtirok etishga undadi. Natijada bolalar mashg'ulot jarayonida yanada faol va tashabbuskor bo'lib ishtirok etdilar.

Tadqiqot jarayonida bilimlarni o'zlashtirish darajasi yuqori bo'lgani aniqlandi. Multimedia vositalari yordamida berilgan ma'lumotlar bolalar tomonidan tezroq va osonroq o'zlashtirildi, o'rganilgan bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalari shakllandi.

Bundan tashqari, mustaqil fikrlash va ijodiy faollikning rivojlanishi ham muhim natijalardan biri bo'ldi. Interfaol topshiriqlar va multimediyaviy o'yinlar bolalarning mustaqil qaror qabul qilish, tasavvurini kengaytirish va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga xizmat qildi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari multimediyaviy resurslar an'anaviy usullarga nisbatan maktabgacha ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va natijador tashkil etish

Date: 13th January-2026

imkonini berishini tasdiqladi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda muhim pedagogik vosita ekanligini ko'rsatdi.

XULOSA

Mazkur ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida multimediyaviy resurslardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot davomida multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik imkoniyatlari, ularning maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish faoliyati, idrok etish jarayoni va o'quv motivatsiyasiga ta'siri ilmiy manbalar hamda tajriba-sinov ishlari asosida o'rganildi.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, maktabgacha yosh davri bolalarda bilimlarni o'zlashtirish, qiziqish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun eng muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda ta'lim jarayonini ko'rgazmali, qiziqarli va interfaol shaklda tashkil etish zarur bo'lib, multimediyaviy resurslar ushbu ehtiyojni to'liq qondira oladi. Audio, video, animatsiya va interfaol o'yinlar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos kelib, ularning diqqatini faollashtiradi hamda bilimlarni samarali o'zlashtirishiga sharoit yaratadi.

Tadqiqot natijalari multimediyaviy resurslardan foydalanilgan mashg'ulotlarda bolalarning o'quv faoliyati sezilarli darajada faollashganini ko'rsatdi. Xususan, bolalarning diqqatini jamlash qobiliyati, xotirasi va o'quv motivatsiyasi oshgani, o'rganilgan bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalari shakllangani aniqlandi. Bu esa multimediyaviy vositalarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi muhim pedagogik ahamiyatini tasdiqlaydi.

Shuningdek, tadqiqot davomida multimediyaviy resurslardan samarali foydalanish pedagogning kasbiy kompetensiyasi va metodik tayyorgarligiga bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi. Multimedia vositalari ta'lim jarayonida maqsadli, me'yorida va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda qo'llanilgandagina ijobiy natija beradi. Aks holda, u faqatgina ko'ngilochar vosita sifatida qolib ketishi mumkin. Shu bois, maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning multimediyaviy texnologiyalar bo'yicha metodik tayyorgarligini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, multimediyaviy resurslar maktabgacha ta'lim samaradorligini oshirishda kuchli pedagogik vosita bo'lib, ular ta'lim jarayonini yanada interfaol, qiziqarli va natijador tashkil etishga xizmat qiladi. Multimediyaviy yondashuvni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etish maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va barqaror bilimlarni shakllantirishga imkon yaratadi. Mazkur tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarida multimediyaviy resurslardan foydalanish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vygotskiy L.S. *Pedagogik psixologiya*. — Moskva: Pedagogika, 1991.
2. Leontyev A.N. *Faoliyat. Ong. Shaxs*. — Moskva, 1975.
3. Mayer R. *Multimedia Learning*. — Cambridge University Press, 2009.

Date: 13th January-2026

4. Muslimov N. *Pedagogik texnologiyalar*. — Toshkent, 2018.
5. Sharipova D. *Ta'limda AKT*. — Toshkent, 2020.
6. UNESCO. *ICT in Early Childhood Education*. — Paris, 2017.
7. OECD. *Innovating Education*. — Paris, 2019.
8. Clark R. *Learning from Media*. — New York, 2011.
9. Jonassen D. *Computers in Education*. — London, 2012.
10. Salomon G. *Media and Learning*. — New York, 2010.

